Jaakko Kangasniemi

16.3.2017

Lausunto eduskunnan ympäristövaliokunnalle
Globaali kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030, VNS 1/2017

Finnfund (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) on Suomen valtion pääosin omistama kehitysrahoituslaitos ja Suomen kehityspolitiikan keskeinen toimija Agenda 2030:n toimeenpanossa. Yhtiön tehtävänä on edistää kestävää kehitystä ja vähentää köyhyyttä rahoittamalla kannattavia ja vastuullisia yrityshankkeita köyhissä maissa.

Yrityksillä on merkittävä rooli kestävän kehityksen ja köyhyyden vähentämisessä. Agenda 2030:n ja kestävän kehityksen tavoitteiden osalta on ollut selvää, että niitä ei voida saavuttaa pelkästään julkisella kehitysavulla. Alustavien arvioiden mukaan tavoitteiden saavuttamiseen matalan ja alemman keskitulon maissa tarvitaan jopa 1400 miljardin dollarin lisärahoitusta vuoteen 2030 mennessä. Merkittävän osan tästä summasta pitäisi tulla yksityiseltä sektorilta. Finnfund on Suomen valtion yksi työkalu tämän yksityisen rahoituksen mobilisoimiseen.

Rahoituksen mobilisoinnin lisäksi keskeisimmät kestävän kehityksen tavoitteet, joita Finnfund työllään edistää ovat köyhyyden vähentäminen (1), ei nälkää (2), edullista ja puhdasta energiaa (7), ihmisarvoista työtä ja talouskasvua (8) sekä kestävää teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuuria (9), ilmastotekoja (13), maanpäällinen elämä (15) ja yhteistyö ja kumppanuus (17).

Finnfundin rahoitus toimii usein vipuvartena muulle rahoitukselle ja mobilisoi lisää rahoitusta usein sellaisissa hankkeissa, jotka eivät muuten ehkä toteutuisi. Samalla Finnfund pyrkii vahvistamaan investointien kehitysvaikutuksia ja lisäämään vastuullisuutta niin ihmisten, ympäristön ja yhteiskunnan kannalta. Käytännössä tätä tehdään esimerkiksi sitomalla maksatuseriä vastuullisuutta edistävien toimenpiteiden toteuttamiseen. Lisäksi Finnfund pyrkii tarjoamaan asiantuntemustaan tarpeen mukaan vastuullisuusasioiden kehittämiseen – tästä esimerkkinä metsäsektorilla on esimerkiksi työskentely kansainvälisen FSC-sertifikaatin saamiseksi. Tällä tavoin kehitysrahoittaja eroaa usein kaupallisista rahoittajista. On kuitenkin selvää, että erilaisia toimia ja toimijoita tarvitaan. Yritysten tukemisen kautta ei esimerkiksi voida merkittävästi vaikuttaa lainsäädännön, verotuksen, hyvän hallinnon ja demokratian kehittämiseen.

Vuonna 2015 Finnfundin sijoitusomaisuus hankkeissa oli 329 miljoonaa euroa. Tulos oli 5,1, miljoonaa, joka sijoitettiin uusiin hankkeisiin. Finnfund käyttää sijoituksiinsa sekä kehitysyhteistyövaroista saatuja varoja, hankkeiden tuottoa sekä lainarahaa markkinoilta. Vuonna 2015 sijoituspäätöksistä 92 % tehtiin kolmeen köyhimpään OECD:n kehitysapukomitean määrittämään maaluokkaan. Samaan aikaan Finnfundin sijoitussalkun koko sekä yksittäisten sijoitusten koko on kasvanut.

Finnfundin rahoittamat yritykset työllistivät vuonna 2015 suoraan 25 600 ihmistä, joista naisia oli 9 140 (36 %). Rahastojen kautta sijoitetut yritykset työllistivät 8 114, joista naisia oli 1 312 (16 %). Finnfundin rahoittamat yritykset maksoivat veroja ja maksuja valtiolle yhteensä 285 miljoonaa euroa toimintamaissaan. Suoraan sijoitetut yritykset tuottivat energiaa 447 gigawattituntia, ja rahastojen kautta sijoitetut yritykset yhteensä 2678 gigawattituntia energiaa. Finnfundin sijoituksilleen maksamista maksatuksista eli esimerkiksi osakepääomamaksuista noin 14 miljoonaa luokiteltiin Suomen viralliseksi ilmastorahoitukseksi. Vuoden lopussa noin puolet Finnfundin varoista oli sijoitettuna ilmastohankkeisiin.

Vuoden 2016 tiedot julkaistaan vuosikertomuksen yhteydessä, joka julkaistaan huhtikuussa. Kehitysvaikutusten arviointia ja vuosittaista raportointia kehitetään niin, että vaikutusten arvioinnissa voidaan entistä suoremmin tarkastella yhteyttä kestävän kehityksen tavoitteiden ja Agenda 2030 edistämiseen. Työtä tehdään yhteistyössä muiden eurooppalaisten kehitysrahoittajien kautta. Finnfund pyrkii myös kehittämään toimintansa vastuullisuutta sekä avoimuutta toiminnastaan edelleen. Tavoitteena on myös kehittää yhteistyötä eri sidosryhmien kuten suomalaisten ja kansainvälisten kansalaisjärjestöjen ja yritysten kanssa edelleen.

Finnufundin painopisteinä uusiutuva energia ja kestävä metsätalous

Finnfundin strategiana on keskittyä erityisesti uusiutuvan energian ja kestävän metsätalouden hankkeisiin. Kummallakin on merkittävä rooli niin ilmaston-muutoksen hillinnässä kuin köyhyyden vähentämisessä. On myös tärkeää huomata, että Suomessa on näillä kummallakin alalla erityistä osaamista, jolle on kehitysmaissa suurta tarvetta.

Monissa hankkeissa energiaa säästetään ja päästöjä vähennetään suomalaisen teknologian avulla. Yhtiön rahoittamat hankkeet kohentavat jo nyt miljoonien köyhien ihmisten elinoloja ja ympäristöä muun muassa tuottamalla edullista ja puhdasta energiaa. Kyse on sekä vaikuttavasta köyhyyden vähentämisestä että poikkeuksellisen kustannustehokkaasta ilmastopolitiikasta, jossa raha ei kulu vaan kiertää. Finnfund on lisännyt ja lisää vaikuttavuuttaan kestävän kehityksen edistämiseen, mutta potentiaalia on vielä paljon enemmän. Yhtäältä tarve ”piheille ja puhtaille” ratkaisuille kasvaa kehitysmaissa ja toisaalta yhä parempia ratkaisuja tulee tarjolle, ei vähiten suomalaisissa yliopistoissa ja yrityksissä tehdyn työn ansiosta.

Monet kestävää kehitystä mahdollistavat teknologiat, vaikkapa aurinkoenergian hyödyntämiseksi, ovat viime vuosina parantuneet ja halventuneet nopeasti. Suomalaisilla yliopistoilla, tutkimuslaitoksilla ja yrityksillä on tässä yllättävän suuri rooli. Esimerkiksi Vaasassa, Pitäjänmäellä, Oulussa, Jyväskylässä, Mikkelissä, Tampereella, Lappeenrannassa ja Salossa kehitetään koko ajan ”pihejä ja puhtaita” ratkaisuja, joiden avulla kehitysmaissa voitaisiin tuottaa tehokkaammin puhdasta sähköä, säästää energiaa, vähentää päästöjä, puhdistaa vettä tai tuottaa kasvavan väestön tarvitsemia tavaroita tai palveluja aiempaa vähemmällä ympäristökuormituksella.

Esimerkiksi ne tehoelektroniikan ratkaisut, joita Suomessa on kehitetty, tehos-tavat energiankulutusta maailmalla todella paljon. Suuruusluokka on useiden ydinvoimaloiden luokkaa. Useita kaivostoimintaan liittyviä vakavia ympäristö-ongelmia on estetty tai korjattu suomalaisen osaamisen avulla. Maailman sellu- ja paperiteollisuuden ympäristökuormitusta on laskettu dramaattisesti suomalaisen tutkimuksen ja tuotekehityksen avulla; ja siellä, missä isoja ongelmia edelleen on, kyse on usein siitä, ettei investointeja suomalaisten kehittämään teknologiaan ole vielä tehty.

Finnfund tekee yhteistyötä lähinnä sellaisten suomalaisten yritysten kanssa, joiden ratkaisut ovat jo kaupallisessa käytössä esimerkiksi Suomessa, mutta pyrkii seuraamaan myös sellaista innovointia, jonka potentiaali on nimenomaan kehitysmaissa ja jonka teollisen mittakaavan pilottien rahoittamisessa Finnfundia voitaisiin tarvita.

Afrikan suurin tuulivoimala, suuri osa Afrikan sertifioidusta metsäteollisuudesta – ja paljon muuta

Finnfundin painopiste on viime vuosina siirtynyt entistä voimakkaammin köyhimpiin maihin. Mielenkiintoinen ja kestävän kehityksen kannalta merkittävä hanke on esimerkiksi Kenian Turkanajärvelle nouseva Saharan eteläpuolisen Afrikan suurin tuulivoimapuisto, joka tulee tuottamaan 365 tuulimyllyn voimin 310 MW sähköä kenialaisille. Se tulee vastaamaan noin 18 % maan energiantarpeesta. Puiston on määrä valmistua tämän vuoden aikana. Tuulivoimaloissa on lahtelaisen perheyhtiön Peikon suunnittelemat ja valmistamat jalustat. Myös edellinen Afrikan suurin tuulivoimapuisto oli Finnfundin rahoittama; kyseessä on Kap Verdellä sijaitseva Cabeólica.

Lisäksi Finnfund on sijoittanut useisiin aurinko- ja vesivoimailoihin esimerkiksi Jordaniassa ja Hondurasissa. Finnfundilla on myös merkittävä rooli kestävän metsätalouden edistämisessä erityisesti Afrikassa, jossa merkittävä osa sertifioidusta metsäteollisuudesta on Finnfundin rahoittamaa.

Finnfundille myönnetty 130 miljoonan pitkäaikainen laina mahdollistaa uusien hankkeiden tekemisen – ja entistä suuremman mahdollisuuden vähentää köyhyyttä ja edistää kestävää kehitystä kehittyvissä maissa.